

บทวิจารณ์หนังสือเรื่องการประเมินการตีความคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา (The Assessment of Textual Interpretation in Buddhism)

เขียนโดย เอเตียง ลาม็อต (Etienne Lamotte)

พระมหาอดิเดช สติวโร (สุขวัฒน์นวัตติ)

Phramaha Adidej Sativaro (Sukwattanawadee)

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทนำ

บทความเรื่องการประเมินการตีความคัมภีร์ในพระพุทธศาสนานี้เป็นบทความวิชาการของเอเตียง ลาม็อต (Etienne Lamotte) ซึ่งเป็นบาทหลวงชาวเบลเยียมที่มีความรู้ทางด้านภารตวิทยาเป็นอย่างดี ตีพิมพ์ลงในวารสาร “Buddhist Studies Review” ปีที่ ๒ เล่มที่ ๑ ในปี ค.ศ. ๑๙๘๕ มีความยาว ๒๑ หน้า^๑ บทความนี้มีองค์ประกอบ ๔ ส่วน คือ บทนำ เนื้อหา บทสรุป และเชิงอรรถ แต่ขาดส่วนบรรณานุกรมไป ๑ ส่วน เป็นบทความที่บ่งบอกถึงการใช้ “จตุปริตสธมสูตร” ซึ่งเป็นพระสูตรสำคัญของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานที่ใช้ในการตัดสินสิ่งที่เป็นพระธรรมวินัยให้มีความถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยไม่ขัดกับความเป็นธรรมชาติของสิ่งนั้น

เนื้อหาโดยย่อ

“จตุปริตสธมสูตร” เป็นพระสูตรสำคัญของพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความจริงแท้ของคัมภีร์ ใช้ในการประเมินการตีความคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา ประกอบไปด้วยหลักการ ๔ ข้อ ได้แก่

๑) ยึดหลักกรรมะ อย่ายึดตัวบุคคล

ไม่ควรยึดถือตัวบุคคลผู้พูดหรือผู้แสดงธรรมเป็นสาระสำคัญ ไม่ว่าบุคคลผู้นั้นจะเป็นพระพุทธเจ้า เป็นข้อสรุปของคณะสงฆ์หรือเป็นข้อคิดของนักปราชญ์คนสำคัญก็ตาม แต่ควรพิจารณาหลักกรรมหรือความจริงแท้ด้วยการตรวจสอบ ๒ ประการ คือ ๑) ข้อความนั้นปรากฏอยู่ในพระสูตรหรือพระวินัยหรือไม่ ๒) ข้อความนั้นขัดแย้งกับความเป็นธรรมชาติของสรรพสิ่งหรือไม่

พื้นฐานความรู้และการให้เหตุผลของแต่ละบุคคลถือเป็นเรื่องที่สำคัญ เหตุผลของแต่ละคนจะขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนได้รู้ ได้เห็น หรือได้เข้าใจมานั้นมีลักษณะอย่างไร เพราะเหตุผลส่วนตัวของคนเราจะมีความมั่นคงตามประสบการณ์ที่แต่ละคนได้รับรู้มา และไม่แปรเปลี่ยนไปจากหลักกรรมหรือความหมายที่

^๑Etienne Lamotte, “The Assessment of Textual interpretation in Buddhism”, *Buddhist Studies Review*, Vol. 2 No.1 (1985) : 4-24.

แท้จริงมากนัก หากยึดถือตัวบุคคลหรือความคิดเห็นของผู้อื่นที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา อาจจะได้รับ ความหมายที่คลาดเคลื่อนและผิดพลาดได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นสำหรับผู้ที่ยังใหม่อยู่ ซึ่งจะต้องเชื่อฟังในคำสอนของอาจารย์ไปก่อน เนื่องจากมีความรู้น้อยและยังไม่สามารถทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง หากได้ศึกษาและทำความเข้าใจมากยิ่งขึ้นแล้ว ค่อยกลับไปยึดถือหลักธรรมะอันเป็นความจริงแท้ต่อไปในภายหลัง

๒) ยึดหลักความหมายที่ลุ่มลึก (อรรถะ) อย่ายึดความหมายตามตัวอักษร (พยัญชนะ)

ความหมายตามอรรถะจะไม่มี การเปลี่ยนแปลง ในขณะที่ตัวอักษรมีความหมายและเปลี่ยนแปลงไม่มีที่สิ้นสุด แม้ว่าความหมายที่ลุ่มลึกจะมีความสำคัญกว่า ความหมายตามพยัญชนะ อย่างไรก็ตาม ความหมายตามตัวอักษรก็ไม่ใช่ว่าจะไม่สำคัญ ดังจะเห็นได้จากการพบปะกันระหว่างท่านสารีบุตรและท่านอัสสชิ หนึ่งในปัญจวัคคีย์ของ พระพุทธเจ้า ท่านอัสสชิเพิ่งเข้ามาสู่พระศาสนาใหม่ๆ ยังมีความรู้น้อย จึงพยายาม เลี่ยงการตอบคำถามของท่านสารีบุตร โดยพูดว่า “ผู้มีอายุ เราแลเป็นผู้ใหม่ บวชแล้วไม่นาน เพิ่งเข้ามาสู่ธรรมวินัยนี้ เราจักไม่สามารถ แสดงธรรมโดยพิสดารก่อน” ส่วนท่านสารี บุตรก็ตอบว่า “อย่างนั้น ท่านผู้เจริญ ขอท่าน จงบอกแก่ข้าพเจ้าแต่ใจความเท่านั้น ข้าพเจ้า ต้องการใจความ จะต้องทำพยัญชนะให้มาก ไปทำไม” จากข้อความนี้ทำให้ทราบว่า ความหมายที่แท้จริงหรือจุดประสงค์ของการ สอน อยู่ที่ความหมายตามอรรถะ ไม่ใช่ ความหมายตามตัวอักษร

๓) ยึดหลักความหมายที่แท้จริง (นิ ตารณะ) อย่ายึดความหมายที่คลุมเครือ (นิ ยารณะ)

พระสูตรประกอบด้วย ๒ ลักษณะ คือ พระสูตรที่สามารถเข้าใจความหมายได้ โดยตรง (นิตารณะ) และพระสูตรที่ต้องอาศัย การตีความ (นियารณะ) ในกรณีที่ต้องอาศัยการ ตีความ ต้องพิจารณาวิธีของกระบวนการเป็น กรณียไป เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ความแตกต่างจึงขึ้นอยู่กับเกณฑ์อัตตวิสัย เท่านั้น บางพระสูตรมีความหมายที่สื่อออกมา ชัดเจน แต่บางพระสูตรต้องอาศัยการตีความ ตัวอย่างเช่น พระสูตรในอังคุตตรนิกาย เรื่อง อานิสงส์ของท่าน ๕ หากพิจารณาตามหลัก นิตารณะสูตร ก็จะเห็นได้ชัดเจนว่า การให้ทาน ด้วยวัตถุสิ่งของเป็นบุญกิริยาที่นำภพของ สรรเสริญ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในทาง ตรงกันข้าม ในพระสูตรอื่นๆ จะให้เหตุผลว่า การสอนก็จัดเป็นการให้ทาน การตีความว่า “การสอน” จัดเป็นการให้ทานนี้ ถือเป็น การพิจารณาตามหลักนियารณะ แม้การให้วัตถุทาน จะเห็นเด่นชัดกว่าการสอน แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ เช่นกันว่า การสอนก็ถือเป็น การให้ทานอีก รูปแบบหนึ่ง ดังนั้น การสอนจึงได้บุญเสมอกับ การให้ทาน เพราะการให้ทานด้วยการสอนนี้ เป็นการต่อสู้กับความตระหนี่ของตนเองเพื่อ ผลประโยชน์ของผู้อื่น เหมือนกับการให้ทาน ด้วยวัตถุสิ่งของเพื่อ ประโยชน์แก่ผู้อื่น เช่นเดียวกัน

๔) ยึดหลักความรู้โดยตรง (ชญาณ) อย่ายึดความรู้ที่เกิดจากการคิดสรุปเอาเอง (วิชญาณ) ที่เป็นความรู้โดยอ้อม

หลักการที่อธิบายในลำดับสุดท้ายนี้ เป็นการสรุปหลักการทั้ง ๓ ข้างต้น แสดงให้

เห็นว่า การตีความนั้นไม่ได้อยู่บนพื้นฐานของตัวอักษรตามความเข้าใจทางทฤษฎีของความจริงอันประเสริฐ แต่ขึ้นอยู่กับความรู้โดยตรง ในขณะที่ความรู้โดยตรงเกิดจากความเข้าใจภายในด้วยวิธีทางแห่งปัญญา เกิดขึ้นได้ ๓ วิธี คือ ๑) ปัญญาที่เกิดจากการฟัง หรือสุตมยปัญญา ๒) ปัญญาที่เกิดจากการคิดตรึกตรอง หรือจินตมยปัญญา ๓) ปัญญาที่เกิดจากการอบรมปฏิบัติวิปัสสนา หรือภาวนามยปัญญา

ปัญญา ๒ ประเภทแรกนับเป็นปัญญาในทางโลกที่มนุษย์ส่วนใหญ่ดำเนินอยู่ ถือเป็นโลกียปัญญาซึ่งยังเจือด้วยกิเลส ปัญญาประเภทแรกเปรียบเหมือนคนหัดว่ายน้ำที่ต้องมีคนคอยช่วยเหลือ ปัญญาประเภทที่สองเปรียบเหมือนคนที่ยังว่ายน้ำไม่เก่ง แต่ปัญญาประเภทที่สามนี้ เปรียบได้กับคนที่ว่ายน้ำเก่งแล้วไม่ต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่น ภาวนามยปัญญาจึงเป็นความรู้ที่แท้จริง ถูกต้อง (authentic knowledge) เป็นโลกุตตระ เป็นหนทางเข้าสู่พระนิพพาน จะนำไปสู่ออรหัตภาวะ คือ ท่องอยู่บนโลกมนุษย์อย่างผู้หมดกิเลสแล้ว และกิเลสทั้งหลายจะไม่บังเกิดกับท่านอีก

วิจารณ์

จากการสรุปเนื้อหาบทความเรื่อง “ การ ประเมิน การ ตี ความ คัมภีร์ ใน พระพุทธศาสนา ” ทำให้พบจุดเด่น และจุดด้อยของบทความนี้ ดังต่อไปนี้

จุดเด่น

จุดเด่นของบทความนี้ แบ่งออกเป็น ๒ ด้าน คือ

๑) บทความนี้มีการอ้างอิงคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาอย่างมากมาย เป็นการ

อ้างอิงถึงที่มาของข้อความต่างๆ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน ทั้งจากในพระไตรปิฎก และคัมภีร์ที่ปวงค์ของประเทศศรีลังกา นอกจากนี้ยังมีกรอ้างอิงถึงคัมภีร์สำคัญจากสำนักต่างๆ ทางพระพุทธศาสนาด้วย เช่น คัมภีร์อภิธรรมโกศะ ของสำนักไวภาซิเกะ, คัมภีร์มาธยมิกวฤติ ของสำนักมาธยมิกะ และคัมภีร์สูตราลังการ ของสำนักโยคจาร พร้อมทั้งระบุถึงเลขหน้าอันเป็นที่มาของข้อความในคัมภีร์หลักของแต่ละนิกายไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วน

๒) บทความนี้มีการเปรียบเทียบที่ดี ถือเป็นจุดเด่นอีกด้านหนึ่งที่ส่งเสริมให้บทความนี้มีความโดดเด่นมากยิ่งขึ้น เช่น การเปรียบเทียบถึงความหมายที่ลุ่มลึก (อรรถะ) กับปลายนิ้วที่ชี้ไปยังวัตถุ ในหัวข้อนี้มีการเปรียบเทียบไว้ว่า บุคคลไม่ควรเพ่งมองไปที่ปลายนิ้ว แต่ควรมองไปยังวัตถุที่ถูกชี้ ก็เหมือนกับการบอกว่า ไม่ควรเพ่งถึงพยัญชนะมากจนเกินไป จนลืมใส่ใจถึงอรรถะที่ลุ่มลึกอันเป็นสาระสำคัญของข้อความนั้นๆ การเปรียบเทียบในลักษณะเช่นนี้พบเห็นได้มากมายในบทความนี้ และเป็นการเสริมความเข้าใจให้กับผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

สรุปว่า บทความนี้มีความเป็นวิชาการสูง เพราะมีการอ้างอิงที่ถี่มาก บ่งบอกถึงที่มาของคัมภีร์ไว้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เป็นบทความที่มีการค้นคว้าจากแหล่งข้อมูลหลากหลายภาษา ได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาธิเบต และภาษาจีน เป็นการบ่งบอกถึงวิริยะอุตสาหะและภูมิรู้ภูมิธรรมของผู้เขียนได้เป็นอย่างดี

จุดด้อย

จุดด้อยของบทความนี้ คือ การฉีกคำศัพท์ที่มีอยู่มากมายหลายแห่งในบทความ เข้าใจว่าคำศัพท์เหล่านี้เป็นศัพท์ทางพระพุทธศาสนาที่มีตัวอักษรยาว จึงจำเป็นต้องมีการฉีกคำศัพท์เพื่อจะได้จัดพิมพ์ลงในบทความได้อย่างครบถ้วน แต่ถึงอย่างนั้น ผู้เขียนก็ควรจะฉีกคำศัพท์ในแต่ละคำให้มีความหมายในตัว หากฉีกคำศัพท์จนเสียความหมายของรูปศัพท์ดั้งเดิมไป จะทำให้ผู้อ่านเกิดความลำบากในการอ่านบทความ เพราะจะไม่เข้าใจว่า ศัพท์นั้นๆ บ่งบอกถึงอะไร ตัวอย่างเช่น “writ- ings”, “advent- age” หรือ “Mahav- ibhasa” เป็นต้น การฉีกคำศัพท์เช่นนี้ ทำให้อ่านยากมากกว่าเดิมนับเป็นจุดด้อยด้านหนึ่งของบทความนี้ นอกจากนี้ จุดด้อยอีกด้านหนึ่งของบทความนี้ คือ เป็นบทความที่อ่านค่อนข้างยาก เพราะมีคำศัพท์เฉพาะทางพระพุทธศาสนาอยู่มากมายหลายแห่ง ผู้อ่านบทความจำเป็นต้องมีความรู้ทางพระพุทธศาสนาและความรู้ทางด้านภาษาเป็นอย่างดี ไม่เช่นนั้น จะทำความเข้าใจบทความนี้ได้ยากและไม่ตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียน ดังนั้น บทความนี้จึงเหมาะกับท่านที่มีความรู้พื้นฐานทางพระพุทธศาสนาอยู่บ้าง ถือเป็นบทความที่เขียนไว้เฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในวงจำกัดเท่านั้น อาจไม่เหมาะกับผู้อ่านทั่วไปที่ไม่มี ความรู้พื้นฐานทางด้านพระพุทธศาสนามาก่อน

นอกจากจุดเด่นและจุดด้อยของบทความดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจารณ์ยังมีความคิดเห็นแบ่งออกเป็น ๒ ด้าน คือ ความคิดเห็นที่สอดคล้องและขัดแย้งกับผู้เขียน

บทความหลายประการ โดยแบ่งเป็นแนวคิดที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย มีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดที่เห็นด้วย

ผู้วิจารณ์มีความเห็นที่สอดคล้องกับผู้เขียนบทความเรื่อง “การประเมินการตีความคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา” ใน ๒ ประเด็น ได้แก่

๑) เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า “จตุปริตสรณสูตร” มีส่วนคล้ายกับมหาปเทศสูตรของพระพุทธศาสนาเถรวาท เพราะมหาปเทศสูตรนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินความจริงแท้ของคัมภีร์ และปรากฏอยู่ในพระวินัยและพระสูตรอย่างชัดเจน

ผู้วิจารณ์มีความเห็นว่า ข้อความเบื้องต้นนี้มีส่วนที่ถูกต้องอยู่บางส่วน และยังมีบางส่วนที่ไม่ถูกต้อง กล่าวคือ “มหาปเทศสูตร” นี้มีปรากฏอยู่ในพระสุตตันตปิฎกอังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต^๒ เป็นพระสูตรที่ว่าด้วยการประเมินความจริงแท้ของข้อความในคัมภีร์ โดยพิจารณาเทียบเคียงบทและพยัญชนะเหล่านั้น แล้วสอบถามในพระสูตร เทียบเข้าในพระวินัยเสียก่อน แล้วจึงลงสันนิษฐานว่า เป็นพระดำรัสของพระพุทธเจ้าหรือไม่ การยกข้ออ้างที่สำคัญหรือหลักฐานทั้ง ๔ ด้านนี้ ให้เรียงลำดับดังนี้ คือ พุทธาปเทศ (ยกเอาพระพุทธเจ้าขึ้นอ้าง), สังฆาปเทศ (ยกเอาพระสงฆ์ขึ้นอ้าง), สัมพหุสัตถเถราปเทศ (ยกเอาพระเถระจำนวนมากขึ้นอ้าง) และเอกราปเทศ (ยกเอาพระเถระรูปหนึ่งขึ้นอ้าง) หากพิจารณาจากเนื้อหาใน “มหาปเทศ

^๒ ๐๑.จตุกก. (ไทย) ๒๑/๑๘๐/๒๕๓.

สูตร” จะพบว่า เป็นเนื้อหาที่มาจากพระสูตร และมีส่วนคล้ายคลึงกับ “จตุปติสรมสูตร” เป็นอย่างมาก ส่วนนี้เองที่ผู้วิจารณ์คิดว่า มีความถูกต้องตรงกันอยู่บ้าง

อย่างไรก็ดี หากนำมหาปเทศ ๔ จากพระวินัยปิฎก มหาวรรค^๓ มาใช้ประเมินความจริงแท้ของข้อความในคัมภีร์ จะเป็นการใช้หลักการผิดประเด็นไป เพราะมหาปเทศ ๔ จากพระวินัยนั้น จะใช้พิจารณาว่า สิ่งใดที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตไว้บ้าง และสิ่งใดที่ไม่ทรงอนุญาตไว้ ถือเป็นหลักการสำหรับใช้พิจารณาสิ่งของที่เป็นอาหาร เครื่องดื่ม หรือบริวารทั่วไป มิได้มีไว้สำหรับพิจารณาความถูกต้องของข้อความในคัมภีร์ ดังนั้น ผู้วิจารณ์จึงคิดว่า มหาปเทศ ๔ ที่มาในพระวินัยนี้ เป็นส่วนที่ไม่ถูกต้องและไม่ควรนำมาเปรียบเทียบกับ “จตุปติสรมสูตร”

๒) เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า การท่องบ่นสาธยายโดยไม่พยายามเข้าใจในสิ่งที่ท่องเท่ากับเป็นความล้มเหลวในหน้าที่ ผู้ใดก็ตามที่ท่องจำพระธรรมเหมือนนกแก้ว อย่างน้อยเขาก็มีข้อดีที่สามารถถ่ายทอดพระธรรมออกไปในรูปแบบลักษณะที่ไม่ต่างพร้อย เขาจะเป็นผู้จดจำตัวบทโดยไม่มี ความเข้าใจ ย่อมทำให้เกิดการปฏิบัติที่ถูกต้องได้โดยยาก

ผู้วิจารณ์มีความเห็นสอดคล้องกับข้อความข้างต้นที่ว่า การท่องบ่นสาธยายโดยไม่พยายามเข้าใจในสิ่งที่ท่องเท่ากับเป็นความล้มเหลวในหน้าที่ แท้จริงแล้ว หัวใจหลักการท่องบ่นสาธยายพระธรรมนี้ก็เพื่อเป็นการเจริญสติอยู่เป็นนิตย์ เป็นการสำรวมระวังสติ

ในการท่องบ่นพระธรรมเพื่อให้จิตเป็นกุศลอยู่ตลอดเวลา ในข้อนี้ นับว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับการท่องจำพระพุทธรูปมนต์ อย่างไรก็ตาม การท่องจำนั้น จะเกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น หากเราสามารถรับรู้และเข้าใจถึงความหมายอันลุ่มลึกที่แฝงอยู่ในพระพุทธรูปมนต์นั้น เพราะเมื่อรับรู้และเข้าใจความหมายที่แท้จริงได้แล้ว ย่อมสามารถน้อมนำหลักธรรมเหล่านั้นไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ดังข้อความที่ปรากฏในอรรถกถาสัชฌายสูตรที่ว่า ไม่พึงเป็นผู้ท่องตลอดกาล เป็นนิตย์ แต่เขาควรจะรู้ว่า เมื่อทรงจำอรรถหรือธรรมเหล่านั้นไว้ได้แล้ว จะพึงปฏิบัติเพื่อทำที่สุดแห่งวิภวทุกข^๔ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขทั้งต่อตนเองและผู้อื่นอยู่เป็นประจำ

แนวคิดที่ไม่เห็นด้วย

ผู้วิจารณ์มีความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับผู้เขียนบทความอยู่ ๒ ประเด็น เกี่ยวกับการใช้ศัพท์และหลักการบางอย่าง ได้แก่

๑) ไม่เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า ท่านสารีบุตรสอบถามท่านอัสสชิ หนึ่งในปัญจวัคคีย์ ถึงเรื่องเกี่ยวกับ คำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งท่านสารีบุตรไม่ได้สนใจถึงถ้อยคำที่เป็นพยัญชนะมากนัก แต่กลับสนใจเฉพาะใจความที่เป็นสาระสำคัญของพระธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้มากกว่า

ผู้วิจารณ์มีความเห็นขัดแย้งกับข้อความข้างต้นที่ว่า ท่านสารีบุตรสอบถามท่านอัสสชิ ในความเป็นจริงแล้ว ขณะที่ท่านทั้ง ๒ พบกันครั้งแรกนั้น ท่านสารีบุตรยังไม่ได้บวช จึงควรจะเรียกท่านว่า “อุปติสสะ”

^๓ วิ.ม. (ไทย) ๕/๓๐๕/๑๓๙.

^๔ ส.ส.อ. (ไทย) ๒๕/๓๗๕.

มากกว่า เพราะอุปติสสะเป็นชื่อเดิมของท่าน ในตอนก่อนที่จะบวช ส่วนสาริปุตระเป็นชื่อใหม่ ในภายหลังจากที่ท่านบวชแล้ว ดังนั้น การเรียกชื่อที่ผิดลำดับเช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจารณ์ไม่เห็นด้วย

๒) ในบทความนี้มีบางหน้าเขียนไว้ว่า “อักษยมาตินิรเทศสูตร กล่าวไว้” (The Aksayamatinirdesasutra says) จากข้อความนี้แสดงให้เห็นถึงความไม่สมเหตุสมผล เพราะพระสูตรไม่ใช่บุคคล คงจะกล่าวเองไม่ได้ และข้อความในลักษณะนี้ก็ปรากฏอยู่ทั่วไปในบทความ จึงเป็นเรื่องที่น่าแปลกใจว่า เหตุใดผู้เขียนจึงตัดสินใจใช้ข้อความเช่นนี้ในบทความ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจารณ์จึงไม่เห็นด้วยกับความผิดพลาดในลักษณะเช่นนี้

ส่วนสรุป

บทความเรื่อง “การประเมินการตีความคัมภีร์ในพระพุทธศาสนา” ของนายเอเตียง ลาม็อต (Etienne Lamotte) เป็นงานเขียนที่มีรูปแบบหรือโครงสร้างของบทความยังไม่สมบูรณ์นัก ประกอบไปด้วยบทนำในหน้า ๔, เนื้อหาอยู่ระหว่างหน้า ๔-๒๑, บทสรุปในหน้า ๒๑ และเชิงอรรถจำนวน ๔๘ ข้ออยู่ระหว่างหน้า ๒๒-๒๔ รวมทั้งหมด ๒๑ หน้า (หน้า ๔-๒๔) อย่างไรก็ดี บทความนี้กลับไม่มีส่วนบรรณานุกรมปรากฏอยู่ในบทความ ทำให้ขาดความสมบูรณ์ตามรูปแบบของบทความไปอย่างน่าเสียดาย

ด้านเนื้อหา ผู้เขียนได้อธิบายถึงพระสูตรที่ใช้ประเมินการตีความคัมภีร์ให้มีความถูกต้องชัดเจนมากยิ่งขึ้น พระสูตรนี้ปรากฏอยู่ในพระพุทธศาสนา มหายาน มีชื่อว่า

“จตุปริตติสรณสูตร” มี ๔ ข้อ คือ (๑) การให้ยึดหลักธรรม อย่ายึดตัวบุคคล (๒) การให้ยึดหลักความหมายที่ลุ่มลึก อย่ายึดความหมายตามตัวอักษร (๓) การให้ยึดความหมายที่แท้จริง อย่ายึดความหมายที่คลุมเครือ และ (๔) การให้ยึดความรู้โดยตรงที่ได้จากการปฏิบัติ อย่ายึดความรู้ที่ได้จากการฟังแล้วคิดเอาเอง

บทความนี้ได้สอดแทรกหลักการตีความทางพระพุทธศาสนา (Buddhist Hermeneutics) ไว้อย่างมากมาย เป็นการอธิบายหลักการตีความที่ต้องใช้กระบวนการทางความคิดถึง ๔ ขั้นตอน และมีได้มุ่งเน้นแต่เพียงการตีความด้วยการใช้ความคิดวิเคราะห์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จุดประสงค์ที่แท้จริงของบทความนี้มุ่งหมายถึง การให้ยึดความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าความรู้ที่ได้จากการฟังแล้วนึกคิดเอาเองที่เจือปนไปด้วยกิเลสอันเป็นวิสัยของโลกียชน

เมื่ออ่านบทความนี้แล้ว จะทราบถึงความวิริยะอุตสาหะของผู้เขียนเป็นอย่างดี เพราะต้องมีความรู้และความเพียรเป็นอย่างดีในการรวบรวมค้นคว้าตำราทางวิชาการที่เป็นภาษาโบราณมากมายหลายภาษา ได้แก่ ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาทิเบต และภาษาจีน อย่างไรก็ดี ในส่วนต้นข้อความของเชิงอรรถได้ระบุถึงข้อความตอนหนึ่งไว้ว่า นายเอเตียง ลาม็อต (Etienne Lamotte) เรียบเรียงบทความนี้ด้วยภาษาฝรั่งเศส ต่อมาภายหลังกางซารา โบอิน เว็บป์ (Sara Boin Webb) ชาวอังกฤษ ได้ทำการแปลร้อยเรียงขึ้นใหม่เป็นภาษาอังกฤษดังที่พบเห็นในวารสาร Buddhist Studies Review ดังนั้นบทความอันทรงคุณค่าฉบับนี้จึงเกิดขึ้นจาก

บุคคลทั้ง ๒ ท่านที่เป็นชาวต่างชาติ แต่มีหัวใจ
ใฝ่รู้เรื่องราวทางพระพุทธศาสนา และ
ถ่ายทอดบทความออกมาเป็นตัวหนังสือได้
อย่างน่าชื่นชมในความรู้และความสามารถ
เป็นอย่างยิ่ง ทำให้ทราบว่า ไม่ว่าจะเป็นคน

เชื้อชาติอะไร นับถือศาสนาไหน หากผู้นั้น
สนใจใฝ่รู้ที่จะศึกษาเรื่องราวทางศาสนาพุทธ
อย่างตั้งใจจริงแล้ว ย่อมสามารถประสบ
ผลสำเร็จได้เช่นเดียวกัน

บรรณานุกรม

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

มหามกุฏราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

Etienne Lamotte. "The Assessment of Textual interpretation in Buddhism".

Buddhist Studies Review. Vol. 2 No.1 (1985) : 4-24.

